

Изследване на емоционалната интелигентност на 7-9-годишните ученици

Светлана Станчева⁶

Abstract: A Training Model of a Microprogramming Unit for Operation Control: *The paper justifies the necessity to introduce the students from the 'Computer Systems and Technologies' degree course to computer science details, such as operation control units and in particular, microprogramming control units. A specific unit scheme has been chosen and its programming model, developed for training purposes, has been described. The work with the model will enable students to comprehend the principle of microprogramming control and it will be also used to check and assess their knowledge.*

Key words: *emotional intelligence, emotion, control behavior*

ВЪВЕДЕНИЕ

Развитието на емоционалната интелигентност е важно за децата, за да могат да се самоконтролират и да общуват с другите като си сътрудничат, защото емоциите влияят на всички наши решения и действия като се наблюдава следната взаимовръзка: емоции ⇔ необходимост ⇔ поведение. За да се установи входящото и изходящото ниво на емоционална интелигентност на 7-9-годишните ученици се проведе констатиращо изследване в началото и в края на експеримента чрез експертна оценка на учителите, преподаващи в класовете. Целта беше да се провери дали обединяването на най-важните способности и умения, свързани с управление на емоционалното състояние в процеса на комуникация, комплексното им развитие чрез предложената методика ще доведе до положителен резултат.

ИЗЛОЖЕНИЕ

За **предмет** на изследването приехме емоционалната интелигентност на 7-9-годишните деца и нейното развитие, а за **обект** – условията и начините за развитието ѝ. Осъществяването на изследването е свързано с провеждане на експериментални проучвания с 68 ученици от първи до трети клас от СОУЕЕ „Свети Константин-Кирил Философ” в град Русе.

Един от критериите за оценяване на емоционалната интелигентност – **разбиране на своите и чуждите емоции и управление на своето поведение** е свързан със способността да се разбират емоциите, връзката между тях, преходът от една емоция към друга, причините за възникването им. Това постепенно води до намаляване интензивността на отрицателните емоции, осъзнаване на своите емоции, способност за решаване на емоционални проблеми без потискане на свързаните с тях негативни емоции. Показатели са:

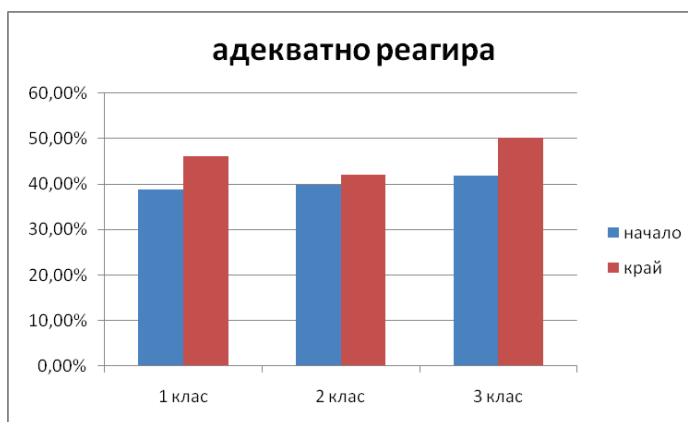
- 1) *адекватно реагиране на своите и чуждите емоции;*
- 2) *ненасилствено разрешаване на конфликтите;*
- 3) *проява на самооценка.*

Тези показатели са включени и в експертната оценка на учителите, преподаващи в класовете. Характерно за ниската степен на осъзнаване и контролиране на емоции е неспособност за разбиране, неадекватна представа за себе си в очите на другите. Оттам и честите конфликти, които са породени от неразбиране поведението на другите. Емоциите често пречат да се постигнат целите и рядко отсъства позитивно, оптимистично възприемане на собствената личност. В резултат от формиращия експеримент ние отчитаме повишаване на

⁶ Докладът е част от дисертационно изследване на тема „Условия за развитие на емоционалната интелигентност у 7-9-годишните деца”

нивото на разбиране на своите и чуждите емоции и управление на собственото поведение. Децата се научиха да виждат емоционалното състояние на другия чрез творчески сюжетни игри, разглеждаха илюстрации с изображения на различни емоционални ситуации с последвало обсъждане, изиграваха кратки сценки, насочени към проникване в същността на емоциите. Бяха създадени определени условия за развитие у детето на способности да открива в живота, във взаимоотношенията с възрастните и другите деца ситуации, аналогични на литературните по своята нравствена същност, да се възпитава у него активно отношение към реалните ситуации.

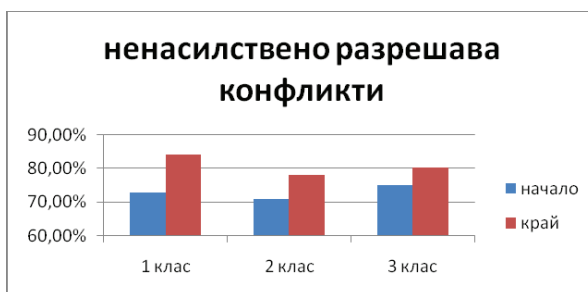
В резултат на това при първия показател „Адекватно реагира“ в първи клас се увеличава броят на учениците, които са научили начините за вътрешен самоконтрол и сдържане и от 38,88% стават 46,08%. Наблюдава се и повишение на способностите за анализ и разбиране на взаимоотношенията. Като анализираме резултатите, виждаме, че при второкласниците също се е увеличил процентът на тези, които умеят правилно да постъпват при различни ситуации според емоционалното състояние от 39,75% на 42%. Това се постига чрез поощряване на позитивните форми на активност (творчество, инициатива при решаване на задачи, сдържане на негативните реакции). За да действа ефективно в обществото, детето трябва да се научи да разпознава, да интерпретира и да реагира по подходящ начин на жизнените ситуации и е необходимо то да преценява как да съгласува потребностите и очакванията си с тези на другите. Учениците от трети клас, които съумяват да вземат правилно решение, без да накърняват околните и да проявяват своите емоции по приемлив начин, също са увеличили своя брой и се констатира ръст от 41,77% на 50,20%. В класа се наблюдават по-малко обидни думи и пререкания, агресивността е снижена чрез овладяване на способностите за подходящо изразяване на гнева (фиг. 1).

Фигура 1. Адекватно реагира

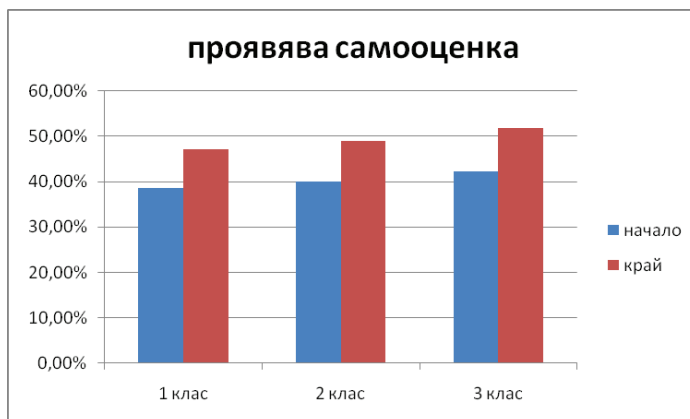
Учителят трябва да знае, че при правилно и адекватно обучение като създаде условия, за да бъдат използвани потенциалните им възможности, децата ще разбират своя вътрешен мир и ще бъдат успешни. При констатиращия експеримент при втория показател „Ненасилствено разрешава конфликти“ първокласниците показват, че 72,79% от тях могат да разрешават ненасилствено конфликти, а при контролния вече са 83,97%. При експертната оценка на учителите за разбиране на

своите и чуждите емоции и управление на своето поведение още при входящото ниво при второкласниците се наблюдава, че над половината ученици не използват сила при възникнал спор, в началото на експеримента – 70,91%, а в края са се увеличили до 78,08%. Значително намалява броят на учениците, които демонстрират неадекватно поведение, защото не разбират емоционалното състояние на другите, нито техните предпочитания и оценки и проявяват безчувственост към емоционалната атмосфера в клас. Отговорите, дадени при експертната оценка от входното ниво, показват, че 75,11% от третокласниците намират правилния начин да разрешават спорове. Те не само разбират по-добре своите и чуждите емоции, но и избягват конфликтните ситуации, контролират негативните емоционални прояви. Обработката на резултатите при изходното ниво показва, че процентът им се е увеличил до 80,12%. Учениците, след като вече разпознават и назовават основните емоции, се научиха предполагат възможни резултати от своите действия и да избират най-ефективните стратегии за емоционална реакция (фиг. 2).

Фигура 2. Ненасилствено разрешаване на конфликти

В процеса на работа се наблюдаваше значително нарастване на броя на учениците, които усвоиха ефективни начини за управление на собствените емоции и изразяване на негативните емоции по социално приемлив начин. Те вече спазват нравствените норми като предвиждат как ще реагират околните на техните постъпки. Усвоените висши форми на експресия – изразяване на емоциите с помощта на интонацията, мимиката и пантомимата помагат на 7-9-годишните ученици да разберат преживяванията на другите и да ги „открият“ за себе си. Те вече имат изградена висока и положителна самооценка, личностна значимост и позитивна нагласа към света на възрастните. Неслучайно Д. Рикс и А. Уесман отделят сериозно внимание на изработване на методика за самооценка на емоционалните състояния [1]. Затова и при третия показател „Проява на самооценка“ се наблюдава значително повишение при първокласниците от 38,65% на 47,12%. Приемането на чуждите емоции влияе положително върху изграждането на тяхната самооценка. Те отстояват аргументирано позициите си и поемат разумни рискове. Второкласниците също имат по-висока самооценка, тя е нараснала от 40% на 48,91%. Постепенно децата стават по-дружелюбни и се справят по-добре с комуникативните задачи. Малкият ученик трябва да получи възможност за рефлексия, да оценява ефективността на сътрудничеството си, реално да преценява силите си, да осъществява контрол на действията си, затова трябва да се създадат условия за самооценка и самоконтрол [2]. След провеждане на математическата обработка на резултатите се забелязва нарастване на броя на учениците, които проявяват самооценка (фиг. 3).

Фигура 3. Проявява самооценка

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Направеният сравнителен анализ на данните, получен в началото и в края на експеримента при критерия **Разбиране на своите и чуждите емоции и управление на своето поведение** за емоционална интелигентност и неговите показатели, дава основание да се заключи, че предложеният емпиричен модел има положителен значим ефект върху включените в експерименталната работа 7-9-годишни деца. Наблюдава се наличие у учениците на устойчиво чувство за самоконтрол и умение самостоятелно да оценяват ситуацията и да дават отговор въз основа на своето лично отношение. Придобитите емоционална устойчивост, положително отношение към себе си, готовността да се видят причините за произтичащото в себе си, способността за съпреживяване, комплексно развиват емоционалната интелигентност. Изследването получи положителна оценка от родителите и колегите, които потвърдиха наличието на позитивни изменения в поведението на учениците, което спомага за успешната адаптация в социума.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Карелин, А., Энциклопедия психологических тестов. М., АСТ, 1997, 300 с.
 [2] Ковалева, Г., О. Логинова. Планируемые результаты начального общего образования. М., Просвещение, 2009, 120 с.

За контакти:

Докторант Светлана Станчева, Катедра „Педагогика, психология и история“, Русенски университет “Ангел Кънчев”, e-mail: xristovasvetlana@abv.bg